

GRAĐANSKI

Vize za novu Crnu Goru

Piše: Daliborka Uljarević

Putovali su i ministri i drugi donosioci odluka, mi to plaćali kroz Budžet, kao i njihove boravke u skupim hotelima iz kojih nijesu ni vidjeli specifičnosti grada u kojem se nalaze, niti su se uspjeli izdići iz palanačke svijesti sa kojom su i pošli na taj put. Razlika je što će sada putovati oni koji materijalno imaju mnogo manje, ali u glavi i srcu daleko više. To je promjena koja će doprinijeti da ovi prvi odu u političku penziju, kako bi taj „veliki prostor za disanje“, o kojem je Dinoša pričao, a koji nijesu uspjeli stvoriti prestali zagušivati. I najava dobre vijesti za Crnu Goru.

Ovih se dana nameću dvije naizgled različite teme koje su snažno povezane: aktuelizovanje prava LGBT osoba i odluka o viznoj liberalizaciji.

Na tehničkom nivou, ova veza se ogleda u onim obavezama koje smo ostali dužni ispuniti jer smo na „kredit“ dobili ukidanje viza. Radi se o usvajanju antidiskriminacionog zakonodavstva i njegovoj primjeni.

Na sadržinskom nivou, a taj je važniji, postojanje tolerancije odnosno prihvatanja različitosti će značajno odrediti i naš kapacitet da se evropeizujemo i modernizujemo.

Teško se u Crnoj Gori razlike prihvataju kao osnov za produblјivanje znanja, razumijevanja i saradnje. Na njima se insistira zarad suprostavlјanja, koje samo produblјuje postojeći ili pravi novi jaz. Pogled na toleranciju i ne može biti bolji kada se ima u vidu da država nije još valјano uspostavljena, da brojni ključni problemi za njen razvoj nijesu riješeni, i da nema vizije, volje ni strategije da se to desi od strane postojeće političke elite.

To su ograničenja. Ali, ne i opravdanja da se stvari ne mijenjaju kroz oslobađanje od dugogodišnjih predrasuda, djelimično i tradicije koja je izgubila svoju osnovanost, običajnosti koja nema svoju primjenljivost u svijetu koji teži napretku, upoznavanje drugog i drugih, dijalog koji nije opterećen uslovima i pozicijama.

Evropske integracije unose i pravila koja se moraju poštovati. Njihova osnova je u uvažavanju prava da se bude drugačiji, u etničkom, nacionalnom, kulturnom, političkom, seksualnom, i bilo kojem drugom smislu. Dio toga je formalizovan, kroz niz dokumenata čije je ratifikovanje, više rezultat spoljnјeg pritiska, a mnogo manje unutrašnje posvećenosti ovim principima i svijesti o nužnosti njihove primjene.

Da je drugačije ne bi se desilo da ova Vlada nedavno podrži posebnu izjavu u Ujedinjenim nacijama protiv diskriminacije seksualnih manjina, a da onda kroz usta nadležnog ministra kaže da „TO (govori o LGBT osobama!, prim. autora) nije dobra vijest“ i da on sam „ne bi bio mnogo srećan što bi se TO imalo u Crnoj Gori“!?

Štetu trpe građani i građanke, u ovom slučaju homoseksualci, lezbejke, biseksualci i transrodne osobe koji čine veći procenat nego ona manjina koju ovaj ministar predstavlјa. Na insistiranju prava za albansku manjinu on je izgradio političku karijeru i u tome imao podršku svih koji dijele svijest o značaju prava manjina. Prirodno je da se sad pitamo kojim se to kriterijumima ministar **Dinoša** vodi kada rangira po važnosti i vrijednosti manjine u društvu, a postojanje dijela građana Crne Gore proglašava lošom viješću, ne uvažavajući ni njihovu ličnost. I još prirodnije da pitamo pitamo premijera **Đukanovića** što ga to rukovodi da ovog člana Vlade štiti?

Ne može biti ministar ljudskih prava neko ko nema elementarno znanje ni senzibilitet za ljudska prava. Odnosno, može u Vladi koja se svojim konkretnim akcijama nije ogradila od ovog istupa pokazujući da je to zvaničan stav, da ne prihvata toleranciju kao osnov svog djelovanja i da je javni interes podredila partijskim trgovinama.

Svjesna sam gdje živim i da su kod nas LGBT osobe prepoznate kao pojava protiv koje se treba boriti, porodična sramota ili bolesnici. Vjerujem da je to i iz neznanja. Jer, ovo je pitanje diskriminacije koje svako može osjetiti po bilo kojem osnovu, pitanje odgovornosti prema zadatoj riječi (a mi smo skloni da se na to pozivamo!), pitanje kredibiliteta politike koja se vodi i jednakosti građana i njihovih sloboda koja su ishodište demokratije. Ili, da se vratimo toj tradiciji iza koje se ministar i njemu slični kriju: ovo je pitanje časti i sposobnosti da budete tolerantni i da štitate druge od sebe isto onoliko koliko sebe od drugih.

Na svijetu ne postoje dva čovjeka koja su identična. Zato moramo biti spremni da ćemo jako rijetko pronalaziti sopstvene obrise u drugima, a mnogo češće se suočavati sa suprotnostima ili razlikama. I, moramo imati dobru volju i otvorenost da gledamo u oči nekog ko ima drugačiji pogled na svijet, a da taj naš pogled ne nosi nipodaštavanje i ne okreće se netoleranciji.

Vizna liberalizacije je istorijska prekretnica za Crnu Goru. Ona će degetoizirati naše društvo, kroz one ljude koji će, možda, po prvi put upoznavati Evropu o kojoj sanjaju i koji će donijeti duh tolerancije i aktivan stav prema ljudskim pravima i slobodama. Ti će ljudi vidjeti različite kulture, životne stilove, orijentacije i opredjeljenja koja nijesu imperativno naša. Putovali su i ministri i drugi donosioci odluka, mi to plaćali kroz Budžet, kao i njihove boravke u skupim hotelima iz kojih nijesu ni vidjeli specifičnosti grada u kojem se nalaze, niti su se uspjeli izdići iz palanačke svijesti sa kojom su i pošli na taj put. Razlika je što će sada putovati oni koji materijalno imaju mnogo manje, ali u glavi i srcu daleko više. To je promjena koja će doprinijeti da ovi prvi odu u političku penziju, kako bi taj „veliki prostor za disanje“, o kojem je Dinoša pričao, a koji nijesu uspjeli stvoriti prestali zagušivati. I najava dobre vijesti za Crnu Goru.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).